

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Tomáš Novotný: Zaměstnání malého rozsahu po 1. lednu 2014

TOMÁŠ NOVOTNÝ

Tento článek vyšel v časopise Národní pojištění č. 4/2014

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

ZAMĚSTNÁNÍ MALÉHO ROZSAHU PO 1. LEDNU 2014

Zákonné opatření Senátu o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů, publikované ve sbírce zákonů ČR pod číslem 344/2013 Sb., přineslo výrazné změny mimo jiné i v principech zaměstnání malého rozsahu. Cílem tohoto článku je ukázat některé praktické dopady těchto nových principů.

ZRUŠENÍ PODMÍNKY MINIMÁLNÍ DÉLKY ZAMĚSTNÁNÍ

S účinností od 1. ledna 2014 došlo ke zrušení ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (dále jen „ZNP“). Nově je tedy zaměstnáním malého rozsahu takové zaměstnání, které zaměstnanec vykonává na území ČR, popřípadě za určitých podmínek v cizině, a sjednaná částka započítatelného příjmu z tohoto zaměstnání za kalendářní měsíc je nižší než rozhodný příjem nebo započítatelný příjem za kalendářní měsíc nebyl sjednán vůbec. Rozhodný příjem činí v roce 2014 částku 2 500 Kč. Zaměstnáním malého rozsahu je tedy nově každé zaměstnání, ve kterém sjednaný započítatelný příjem za kalendářní měsíc nedosahuje aspoň částky 2 500 Kč nebo ve kterém nebyl započítatelný příjem za kalendářní měsíc sjednán vůbec, a to bez ohledu na sjednanou nebo skutečnou délku trvání takového zaměstnání.

PŘÍKLAD 1

Zaměstnanec uzavřel pracovní poměr na dobu od 2. ledna do 10. ledna 2014 se sjednaným příjmem 2 200 Kč. Do zaměstnání nastoupil dne 2. ledna, zaměstnání skončilo 10. ledna 2014.

Jde o zaměstnání malého rozsahu, sjednaný příjem za kalendářní měsíc je nižší než 2 500 Kč. Skutečnost, že sjednaná ani skutečná délka zaměstnání nebyla aspoň 15 kalendářních dnů, není podstatná.

Zaměstnání bylo dodatkem prodlouženo do 20. ledna 2014, neboť zaměstnanec nestihl splnit pracovní úkol v původně stanoveném čase; sjednaný příjem se nemění.

Jde o zaměstnání malého rozsahu, sjednaný příjem za kalendářní měsíc je nižší než 2 500 Kč. Skutečnost, že sjednaná délka trvání zaměstnání nečinila aspoň 15 kalendářních dnů, není podstatná. Také není podstatné, že ve skutečnosti zaměstnání trvalo 19 kalendářních dnů.

PŘÍKLAD 2

Zaměstnanec uzavřel DPČ na dobu od 24. ledna do 4. února 2014 se sjednaným příjmem 6 500 Kč.

Jde o zaměstnání malého rozsahu, není sjednán příjem za kalendářní měsíc. I když s největší pravděpodobností příjem za leden bude činit aspoň 2 500 Kč, není dán žádný způsob, jak dojít k výši sjednaného příjmu za kalendářní měsíc. Skutečnost, že sjednaná ani skutečná délka trvání zaměstnání nebyla aspoň 15 kalendářních dnů, není podstatná.

PŘÍKLAD 3

Zaměstnanec uzavřel pracovní poměr na dobu neurčitou na dobu od 27. února 2014 s pracovní dobou pondělí až pátek 8 hodin denně a hodinovou mzdou 65 Kč. Pracovat začal v pátek 27. února 2014.

Nejde o zaměstnání malého rozsahu, neboť v zaměstnání je sjednán příjem za kalendářní měsíc aspoň ve výši 2 500 Kč (sjednaná mzda za kalendářní měsíc činí 10 400 Kč; 5 x 8 hodin = 40 hodin týdně x 4 týdny = 160 hodin měsíčně x 65 Kč za hodinu = 10 400 Kč). Skutečnost, že za dobu od 27. do 28. února 2014 tak má zaměstnanec fakticky sjednán příjem ve výši 520 Kč, není podstatná. Podle sjednaného rozsahu práce a součinu se sjednanou hodinovou mzdou je za kalendářní měsíc sjednán příjem ve výši alespoň 2 500 Kč.

SCÍTÁNÍ PŘÍJMŮ U VÍCE ZAMĚSTNÁNÍ MALÉHO ROZSAHU

Další změnou je zavedení scítání příjmů v případě, že zaměstnanec vykonává u téhož zaměstnavatele více zaměstnání malého rozsahu a úhrn příjmů z těchto zaměstnání dosáhl v kalendářním měsíci aspoň částky 2 500 Kč. Zaměstnanec je účasten nemocenského pojištění nejvýše po dobu trvání takových zaměstnání v tomto kalendářním měsíci. Za téhož zaměstnavatele se přitom považuje též právní nástupce zaměstnavatele (§ 7 odst. 4 ZNP).

Aby bylo možno u zaměstnání malého rozsahu scítat příjmy, musí být splněny podmínky, že zaměstnanec má u téhož zaměstnavatele více zaměstnání malého rozsahu a v souvislosti s nimi (alespoň s jedním z nich) je mu v kalendářním měsíci zúčtován započítatelný příjem.

PŘÍKLAD 4

Zaměstnanec má u zaměstnavatele pracovní poměr na dobu neurčitou se sjednanou měsíční mzdou 1 500 Kč. Od 3. února 2014 s tímž zaměstnavatelem uzavře:

a) DPČ se sjednanou měsíční odměnou 2 200 Kč;

Od 3. února 2014 má zaměstnanec u téhož zaměstnavatele dvě zaměstnání malého rozsahu (pracovní poměr a DPČ). Pro účely posouzení účasti na nemocenském pojištění se příjmy zúčtované z obou zaměstnání v jednotlivých kalendářních měsících scítají.

b) pracovní poměr se sjednanou měsíční mzdou 8 500 Kč;

Od 3. února 2014 má zaměstnanec u téhož zaměstnavatele jedno zaměstnání malého rozsahu (pracovní poměr se sjednaným měsíčním příjmem 1 500 Kč) a jedno ostatní zaměstnání (pracovní poměr se sjednaným měsíčním příjmem 8 500 Kč). Účast na nemocenském pojištění se sleduje v každém zaměstnání samostatně, příjmy zúčtované v jednotlivých kalendářních měsících se nesčítají.

c) DPP se sjednanou měsíční odměnou 9 000 Kč;

Od 3. února má zaměstnanec u téhož zaměstnavatele jedno zaměstnání malého rozsahu (pracovní poměr) a DPP. Účast na nemocenském pojištění se sleduje v každém zaměstnání samostatně, příjmy zúčtované v jednotlivých kalendářních měsících se nesčítají.

d) smlouvu o výkonu funkce člena statutárního orgánu bez sjednaného měsíčního příjmu.

Od 3. února 2014 má zaměstnanec u téhož zaměstnavatele dvě zaměstnání malého rozsahu (pracovní poměr a smlouvu o výkonu funkce člena statutárního orgánu). Pro účely posouzení účasti na nemocenském pojištění se příjmy z obou zaměstnání v jednotlivých kalendářních měsících scítají.

ZMĚNA SJEDNANÉHO/ROZHODNÉHO PŘÍJMU

Jestliže sjednaná částka započítatelného příjmu přestane dosahovat aspoň výše rozhodného příjmu:

- z důvodu změny sjednané částky příjmu, zaniká účast zaměstnance na nemocenském pojištění dnem předcházejícím dni, kdy k této změně došlo;
- z důvodu zvýšení částky rozhodného příjmu, zaniká účast zaměstnance na nemocenském pojištění dnem předcházejícím dni, kdy k tomuto zvýšení došlo.

Pokud je v zaměstnání malého rozsahu sjednán započítatelný příjem aspoň na částku rozhodného příjmu nebo bude sjednaný započítatelný příjem aspoň na tuto částku zvýšen, vzniká pojištění ode dne tohoto sjednání nebo zvýšení (§ 10 odst. 4 a 5 ZNP).

PŘÍKLAD 5

Zaměstnanec uzavřel pracovní poměr na dobu od 2. do 10. ledna 2014 se sjednaným příjmem 2 200 Kč. Do zaměstnání nastoupil dne 2. ledna, zaměstnání bylo dodatkem ze dne 8. ledna 2014 prodlouženo na dobu do 20. ledna 2014, neboť zaměstnanec nestihl splnit pracovní úkol v původně stanoveném čase. Současně byl tímto dodatkem zvýšen sjednaný příjem na částku 5 000 Kč. Za dobu od 2. do 7. ledna 2014 zaměstnanec dosáhl příjmu 1 700 Kč, za dobu od 8. do 20. ledna 2014 pak dosáhl příjmu 3 300 Kč.

V období od 2. do 7. ledna 2014 jde o zaměstnání malého rozsahu, sjednaný příjem činil 2 200 Kč. Zúčtovaný příjem za toto období byl ve výši 1 700 Kč, nezaložil tedy účast na nemocenském pojištění, neboť nebyl aspoň 2 500 Kč. Z tohoto příjmu se neodvádí pojistné na sociální zabezpečení, zaměstnavatel neoznamuje nástup do zaměstnání malého rozsahu ani jeho skončení.

Od 8. ledna 2014 již o zaměstnání malého rozsahu nejde, od tohoto dne je sjednaný příjem zvýšen na částku 5 000 Kč, jde tedy o ostatní zaměstnání. Zaměstnanec je v době od 8. do 20. ledna 2014 účasten nemocenského pojištění, z částky 3 300 Kč zúčtované v souvislosti s ostatním zaměstnáním je třeba odvést pojistné na sociální zabezpečení. Zaměstnavatel oznamuje nástup do zaměstnání dne 8. ledna 2014 a jeho skončení dne 20. ledna 2014.

PŘÍKLAD 6

Zaměstnanec uzavřel pracovní poměr na dobu neurčitou se sjednaným úvazkem 10 hodin týdně rovnoměrně rozvržených na pondělí až pátek a hodinovou mzdou 100 Kč.

Jde o ostatní zaměstnání, sjednaný měsíční příjem činí 4 000 Kč.

S účinností od 1. ledna 2014 je úvazek snižen na 5 hodin týdně, rovnoměrně rozvržených na pondělí až pátek.

Od 1. ledna 2014 jde o zaměstnání malého rozsahu, sjednaný měsíční příjem od tohoto dne činí 2 000 Kč. Zaměstnavatel oznamuje skončení ostatního zaměstnání dnem 9. února 2014. Nástup do zaměstnání malého rozsahu oznámí až v případě, kdy zaměstnanci v zaměstnání malého rozsahu vznikne účast na nemocenském pojištění. Zaměstnanec v zaměstnání malého rozsahu poprvé pracoval 2. ledna 2014, ovšem zaměstnavatel mu poskytl za 1. leden 2014 (středa) náhradu mzdy, neboť nemohl pracovat z důvodu svátku. Nástup do zaměstnání malého rozsahu tak bude 1. ledna 2014 (viz ustanovení § 10 odst. 2 ZNP).

Pokud by účinnost uvedeného snížení úvazku byla od soboty 4. nebo od neděle 5. ledna 2014, je nástupem do zaměstnání malého rozsahu pondělí 6. ledna 2014, tedy první den, ve kterém zaměstnanec po uvedené změně úvazku poprvé v zaměstnání malého rozsahu vykonával práci (viz ustanovení § 10 odst. 1 ZNP). V tomto případě zaměstnanci náhrada mzdy za sobotu 4. nebo neděle 5. ledna 2014 nenáleží, v tyto dny neměl pracovat a žádný příjem mu neuniká.

PŘÍKLAD 7

Zaměstnanec má u téhož zaměstnavatele dvě zaměstnání malého rozsahu – pracovní poměr, u kterého je sjednán měsíční příjem 2 200 Kč a DPČ, u které je sjednán měsíční příjem 2 400 Kč. Příjem zúčtovaný do jednotlivých kalendářních měsíců trvání těchto zaměstnání činí u pracovního poměru 2 200 Kč a u DPČ 2 400 Kč.

Do 31. prosince 2013 nebyl zaměstnanec v žádném ze zaměstnání malého rozsahu účasten nemocenského pojištění. Od 1. ledna 2014 je již nemocenského pojištění účasten, a to v obou zaměstnáních, neboť pro účely posouzení účasti na nemocenském pojištění se počítají příjmy z obou zaměstnání malého rozsahu v kalendářním měsíci – jejich úhm je 4 600 Kč.

S účinností od 1. března 2014 je u DPČ zvýšen měsíční příjem na 3 000 Kč.

Od 1. března 2014 má zaměstnanec u téhož zaměstnavatele jedno zaměstnání malého rozsahu (pracovní poměr) a jedno ostatní zaměstnání (DPČ). Příjmy, zúčtované do jednotlivých kalendářních měsíců počínaje 1. březnem 2014 již nelze počítat. Účast na nemocenském pojištění se posuzuje v každém zaměstnání samostatně. Pokud příjem v pracovním poměru nikdy nedosáhne v kalendářním měsíci aspoň výše rozhodného příjmu (nyní 2 500 Kč), zaměstnavatel odvádí pojistné na sociální zabezpečení jen z příjmů zúčtovaných v souvislosti s DPČ.

OZNAMOVACÍ POVINNOST ZAMĚSTNAVATELE

Po 1. lednu 2014 se změnila délka lhůty pro podání oznámení o nástupu do zaměstnání u zaměstnání malého rozsahu. Nově je tato lhůta zkrácena, a to do 20. kalendářního dne kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž tomuto zaměstnanci poprvé vznikla účast na pojištění. Oznámení o skončení zaměstnání zaměstnavatel podává do 8 kalendářních dnů ode dne skončení zaměstnání. Jestliže by však lhůta pro oznámení skončení doby zaměstnání uplynula dříve než lhůta pro oznámení dne nástupu zaměstnance do zaměstnání, oznamuje zaměstnavatel den skončení doby zaměstnání těchto zaměstnanců ve lhůtě stanovené pro oznámení dne nástupu.

PŘÍKLAD 8

Zaměstnanec nastoupil dne 3. února 2014 do pracovního poměru na dobu neurčitou se sjednaným měsíčním příjmem 2 400 Kč. Ve zkušební době dne 24. února 2014 tento pracovní poměr ukončil. Příjem zúčtovaný do února 2014 je ve výši 3 200 Kč.

Jde o zaměstnání malého rozsahu, které založilo účast na nemocenském pojištění. Zaměstnavatel oznamuje nástup do zaměstnání do 20. března 2014, skončení zaměstnání pak do 4. března 2014. Protože lhůta pro podání oznámení o skončení zaměstnání uplyne dříve než lhůta pro podání oznámení o nástupu, podává zaměstnavatel obě oznámení do 20. března 2014.

NÁROK NA DÁVKY NEMOCENSKÉHO POJIŠTĚNÍ

Ze zaměstnání malého rozsahu vzniká nárok na nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství, a to v případě, že se podmínky nároku na uvedené dávky splnily v době trvání účasti na nemocenském pojištění. Ze zaměstnání malého rozsahu neplatí ochranná lhůta (§ 15 odst. 4 písm. c) ZNP).

PŘÍKLAD 9

Zaměstnanec má u téhož zaměstnavatele dvě DPČ, které jsou zaměstnáními malého rozsahu. Do obou nastoupil dne 2. ledna 2014. Od 24. ledna do 15. února 2014 byl uznán dočasně práce neschopným pro obě zaměstnání. V lednu 2014 mu byl v souvislosti s první DPČ zúčtován příjem 2 500 Kč. V souvislosti s druhou DPČ mu nebyl zúčtován žádný příjem, neodevzdal výkaz práce.

Zaměstnanec je v lednu 2014 účasten nemocenského pojištění v obou zaměstnáních malého rozsahu (§ 7 odst. 4 ZNP). Má nárok na nemocenské z obou zaměstnání, přičemž dávka se bude vyplácet jen jedna, vypočítaná z úhmu denních vyměřovacích základů z obou zaměstnání (§ 14 odst. 2 a § 20 odst. 1 písm. a) ZNP). Rozhodné období pro výpočet nemocenského je v obou zaměstnáních od nástupu do zaměstnání dne 2. ledna 2014 do konce měsíce ledna 2014 (§ 18 odst. 5 ZNP). Kalendářní dny pracovní neschopnosti od 24. do 31. ledna 2014 se vyloučí z počtu kalendářních dnů rozhodného období (§ 18 odst. 7 písm. b) ZNP). Zaměstnavatel předkládá dvě přílohy k žádosti o nemocenské. Dávka se fakticky vypočítá z částky 2 500 Kč, zúčtované v souvislosti s první DPČ. Neredukovaný denní vyměřovací základ pro výpočet nemocenského bude činit 113,64 Kč.

Autor článku je zaměstnancem pracoviště ČSSZ pro Prahu a Střední Čechy.